

MAANOORED

TÕUSVA PÕLVE TULEVIKU TÄHISED

PÕLLUMAJANDUSLIK NOORSOO KUUKIRI

1934

11 aastakäik

Toimetaja dr. agr. A. MILJAN. Vastutav toimetaja E. JUST.
Väljaandja EESTI PÕLLUMEESTE KESKSELTS.
Toimetus ja talitus: Tallinn, Pikk 40, postkast 54, telef. 454-70.
Tellimishind: 120 snt. aastas, 65 snt. poolaastas.

Nr. 12

Detsember

Kirikusõit jõululaupäeval

Maanoorte tegevusest vaimse elu edendamise alal kodudes.

Teame, et olevik põhjeneb minevikul ning et olevik on tuleviku kujunemise aluseid. Samuti teame, et rahva ajalugu on suur õpetaja ja rahva elu arengu määraja. Minevikul ja mineviku saavutustel on suur tähendus ka maaelu ja üksikute küllade ja kodude uuendamisel ja vaimse elu kujunemisel. Seejuures ei ole suur tähendus ainult kogu rahva ajalool, vaid ka üksikute küllade, talude, kodude ja perekondade minevikul nende edaspidises elus ja arengus. Seepärast oleks maanoorte ülesandeks koguda andmeid ja õppida tundma oma koduküla, kodutalu ja oma perekonna ning ühtlasi oma kodu minevikku, sest sellel minevikul põhjeneb kodutalu ja perekonna olevik ja areng ning see minevik on maakultuuri aluseid.

Maanoorte ette kerkivad küsimused, kust on saanud koduküla ja kodutalu oma nimetuse ja mis tähendus on sellel, samuti kuidas on kujunenud ja arenenud koduküla ja kodutalu. Noorte otsiv ja uuriv vaim soovib vastust neile küsimustele. Ja nad leiavad seda valgustust, kui koguvad vanemate inimeste mälestusi, andmeid vastavatest raamatutest ning teevad õppekäigu kohalikkusesse, eeskätt kohalikkude omavalitsuste, arhiividesse.

Eriti tähtis ja tänuväärt ülesanne oleks maanoortel kodutalude mineviku tundmaõppimine või uurimine. Suur osa neist taludest on olnud ühe sugukonna pidamisel juba paljude põlvete kestusel. Seega on nad kujunenud ja arenenud vanemate ja vanemate vanemate mitme põlve püsiva töö ja visa võitluse tulemusena. Iga põllulapike, kraav, kivihunnik, puu ja põõsas aias ning ehitus kõneleb nende tööst ja vaevast ning raskest eluvõitlusest. Selle kodutalu mineviku tundmaõppimisel avaldub ka esivanemate vaim — maa vaim; see on töö vaim, armastus oma kodukoha ja ta looduse vastu, visa võitluse tahe töö ja õiguse eest, vankumatu püüe olla iseseisev ja enese üle valitseja ja oma elu määraja oma töö, võimete ja vaimse loomingu kaudu.

See vaim avaldub noortele kodutalu mineviku tundmaõppimise järel eelmiste põlvete töö jätkamisel põllul ja aasal. See vaim avaldub neile kodutalu ojakese sulinas, lindude laulus, viljapeade kummarduses, kaasiku kohinas ning sügis tuules ja tormis. See mineviku tundmine selgitab noortele ka olevikku ja selle ülesandeid ning võimaldab heita avaramat pilku ka tulevikkule. Kodutalu minevik ütleb oleviku elu suhtes, et püsisvat tööd tuleb jätkata oma kodukoha pinnal oleviku elu nõuete ja vajaduste kohaselt, et töös ja võitluses töö ja õiguse eest omab inimene eluõnne. Mineviku elust kujunevad ka kodude vaimse elu põhimõtted ja uuendamise sihid ning maanoorte kindlad eluviisid. Sageli avaldatakse, et maanoored olevat kõikuvad ning laskvat end kanda elutuultest ja -tormidest, linnade mõjudest — moodidest ja tantsudest ning ebakohastest lõbustustest. Ei olevat kindlaid eluviise, ei peetavat pühaks eelmiste põlvete kombeid ja kõlblaid põhimõtteid. See on osalt põhjastatud, kuid meie ei või ega tohi teha seepärast noortele etteheiteid, ega tarvitse ka noortel enestel ainult etteheiteid teha, vaid vaja on igati töötada kindla eeltee rajamisel.

Kodutalu minevik ja eelmiste põlvete elu ning elutöö õpetab suhtuma arvestavalt olevikule. Mineviku tundmisel oskavad maanoored kaaluda kainelt oleviku elu nähteid ning minevik on kindlaks aluseks oleviku kujunemisel ja tuleviku rajamisel. On aga see alus kindel, siis ei torma noored moodsate eluviiside järele, vaid võtavad omaks uutest eluvooludest seda, mis on selles ülesehitavat, head ja ilusat, mis on kooskõlas maaelu põhimõtetega ja maavaimuga.

Kodutalu ajaloo tundmaõppimiseks kasutaksid maanoored vanemate inimeste mälestusi ja kinnistusjaoskondades olevaid andmeid, lepinguid, plaane, kirju, näitustel antud auhindu ja teisi dokumente ning andmeid. Nende andmete põhjal kirjutaksid maanoored kodutalude ajaloo, iga noor oma kodutalu suhtes, mis sisaldaks andmeid selle nime, suuruse, ühelt omanikult teisele ülemineku, ostuaja ja tingimuste, talu arenemise ja talu tähtsamate sündmuste suhtes. Selle pildi loomine pakub maanoortele nende võimetekohast loovat vaimset tööd, mis neis arendab ja kasvatab nende iseteadvust ning armastust kodukoha vastu. See

Jõuluõöl.

Taevas tuhat vilkuvat tähte
jõuluõöl. Rudinal sõidavad reed
kirikulistega teel.

Rahu on maa peal, rahu südames, hinges!
Huulil on laul, vana jõulupuul salm.
Härdam on süda — ka karm.

Jõululaps läheb mööda südamerada,
kõik oot'vad teda ja annavad teed
ja armastus käib ta eel...

Roosike langetas pea, jäähül aknal on
sulanud. Rõõmsasti laulul mu huul,
küünalde hellk jõulupuul.

Frida Ulm.

pilt on ka huvitav ja õpetlik noortele enestele kui ta vanematele ja järgnevatele põlvedele.

On see mineviku pilt loodud ja kantud sellekohasesse kaustikusse, siis jatkaksid maanoored oma kodutalu ajaloo kirjutamist samas kaustikus. Selleks kirjutaksid nad aasta-aastalt kaustikusse kokkuvõtlikult, kuid täpselt ja selgelt kõik tähtsamad andmed kodutalu arenemise alalt, nagu andmed maaparanduste, külvikorra muutmise, põllupinna suuruse, põllusaagi, loomade arvu, uute ehituste, aianduse, tulude ja kulude kohta. Samuti kirjutaksid nad sellesse kaustikusse sündmused ja tegurid, mis on mõjutanud kodutalu arenemist, nagu majanduslik tõus või kriis, läheduses uute tööstuslike ja kaubanduslike keskuste kujunemine või raudtee ehitamine. Kui talus on sisse seatud põllumajanduslik raamatupidamine, siis on see ajaloo kirjutamine koguni kerge; aga ka ilma selleta on see teostatav huvi ja hea tahtmise juures.

Sellel kodutalu ajaloo kirjutamisel on peale eelpool tähendatud haridusliku ja kasvatusliku tähenduse ka suur praktiline tähtsus. See kirjutamine kohustaks maanoori olema enam tähelepanelik kodutalude seisukorra ja arenemise tingimuste ning oma tegevuse tulemuste suhtes ning avaks tee ja võimalused oma jõudude edukamaks kasutamiseks uute majanduslike väärtuste loomisel ja kodutalude üldisel edendamisel ning vaimse elu rikastamisel.

Ühenduses kodutalude ajaloo kirjutamisega kerkib ülesse sugukonna arenguloo tundmaõppimine ja sugupuukoostamine. Kui kodutalu on olnud ühe sugukonna pidamisel või omanduses mitme põlve kestusel, siis ei saagi kodutalu ajaloo kirjutamisel kõrvale jätta sugukonna arengulugu, vaid see arengulugu moodustab kodutalu ajaloo lahutamata osa. Kuid sugukonna ajalugu võib moodustada ka noorte iseseisva ülesande. Selle ülesande täitmiseks maanoored koguksid andmeid kirikute ja vallavalitsuste raamatuid, teateid ja dokumente perekonnaelu alalt omas kodus ja sugulaste juures, nagu teated abellumiste kohta, ristimisestunnistused ja leeritamisel saadud mälestuselehed, ning vanemate ning vanaisade ja vanaemade kirju ja mälestusi. Kõigi nende andmete põhjal kujuneks sugukonna arengulugu kui ka eelmiste põlvede vaimuilm. Et aga järgnevatel põlvedel oleks kergem jätkata seda sugukonna arengulugu ja et see arengulugu kujuneks edaspidi täielikumana, on vaja maanoortel koguda ja alal hoida kõiki neid andmeid ja dokumente, mis valgustavad nende vanemate ja nende eneste elu, tegevust ja arengut.

Sugukonna arenguloo tundmaõppimine, selleks materjalide kogumine ja nende põhjal sugukonna arenguloo kirjutamine äratav ja kasvatab armastust, austust ja lugupidamist eelmiste põlvede ja nende elutöö vastu.

Aga maanoorte ülesandeks on avaldada austust ja lugupidamist ka otsesemalt nende eelmiste põlvede tegelastele — surnud vanematele ja vanemate vane-

matele. Selleks oleks vaja asetada nende pildid kodus seinale väärilisele kohale, mälestada nende surmapäevi, tuletada meelde nende elutööd. Nendes piltides avalduks maanoorte eelmiste põlvete vaim — maavaim, nende elutöö mälestamine kasvataks armastust kodukoha vastu ja usku oma töö tulemustesse.

Rahva elus on suursündmusi, vaimse elu ja rahvustunde tõusuaegu, mis määravad rahva elu edaspidise käigu ja arenemise tee. Need suursündmused kajastuvad ka maanoorte kodude elus ning need tõusuajad uuendavad ja rikastavad ka nende kodude vaimset elu. Vaja on ainult, et maanoored oleksid alati selles teadlikud ning katsuksid kasutada nende suursündmuste ja tõusuaegade mõjutust koduse elu rikastamiseks võimalikult täielikumas ulatuses ja kestvamalt. Nende suursündmuste vaimsed mõjutused ei võiksid käia üle maanoorte kodude ainult nagu mööduvad tuulepuhangud, vaid nad peaksid jätma kodude ellu sügavad jäljed ning vaimse elu arengu vahendid olevale kui ka järgnevale põlvetele, ja see on võimalik maanoorte hea tahte ja ilusate püüete puhul. Toome siin ühe näite sellelt alalt. Meie Vabadussõda ja riikliku iseseisvuse loomine ning rahvusliku iseolemise saavutamine on suurim sündmus meie rahva elus. See oli rahvusliku tõusu ajajärk, mis andis kogu meie rahva elule uue suuna ja avarad arenemise võimalused. Sellest rahva suursündmusest ja tõusu ajajärgust kõnelevad olevale ja järgnevatele põlvetele raamatud ja arhiivide materjalid. Aga see ajajärk mõjutab ka kodude elu ja määrab kodude arenemise tee. See ajajärk oli ka maanoorte kodude vaimse elu uuendamise ja rikastamise tõusu alguseks ning maavaimu kasvatavaks jõuks. Seepärast oleks vaja, et maanoored ligemalt tundma õpiksid ka kodude elu uuendamist ning perekonnaliikmete vaimseid elamusi selle ajajärgul ning katsuksid alal hoida kõiki neid andmeid, mis kõneleksid järgnevatele põlvetele sellest tähtsast ajajärgust. Eeskätt oleks soovitatav koguda ja alal hoida need kirjad, mis Vabadussõjast osavõtjad isad ja vennad ning sugulased saatsid koju ja mis kodus olevad perekonnaliikmed saatsid neile vabaduse eest võitlejatele. See kirjavahetus valgustaks isade ja vendade vabaduse taht, palavat isamaaarmastust ja usku rahva tulevikku ning kodus viibinud perekonnaliikmete toetust ja kaasabi neile selles vabadusvõitluses. See kirjavahetus sisaldaks perekonna hingelma ja moodustaks kokkukõidetult tähtsa raamatu koduse elu alalt, mis avaks ka järgnevatele põlvetele koduse elu vaimu sellel tähtsal ajajärgul ning kindlustaks nendes usku ja annaks vaimset jõudu elutlesannete täitmiseks.

Oleme kõnelema ainult üksikutest väikestest ja maanoorte jõukohastest ülesannetest kodude vaimse elu uuendamise ja rikastamise ning maavaimu kasvatamise ja levitamise alalt ja ka seda peamiselt selle ala püsivatele alustele asetamine seisukohalt, millele aitab kaasa eeskätt minevik ja selle tundmine, jättes paljud teised kaasaaja elust kasvavad ülesanded edaspidisele käsitlemisele. Aga alata tulebki tööd väikestest ja jõukohastest ülesannetest, et siis nende täitmisest omandada oskusi ja võimeid suuremate ülesannete jaoks.

Samuti soovitav on määrata töö edu huvides eeskätt püsiv alus tööks mineviku valgusel. Maanoorte kodude vaimse elu uuendus ei saa kujuneda väljaspoolt antud eeskirjade järgi, vaid ta kasvab mitme põlve töö ja võitluse ning loomingu tulemusena. Ei saa ka olla kodude vaimse elu uuendamist ja rikastamist kui liikumist, kui sellest uuenduse tööst võtavad osa ainult üksikud või vähesed maanoored, vaid seda liikumist peavad juhtima ja kandma kõik maanoored. Sellest aga järeldub, et ka ülesanded ja vahendid selles uuendusetöös peavad olema maanoorte jõukohased.

Samuti ei saa kasvada maavaim ega avalduda selle vaimu elustav ja õhustav mõju, kui see vaim on ainult üksikute maanoorte hingedes, kui ainult vähestel on nuvi ja armastust maa ja maaelu vastu ning usku tema arengusse, enamuse mõtet ja soovid lendavad aga linnade poole, vaid maavaim täitku kõikide maanoorte hingesid ja soojendagu nende südameid. Sellest aga järeldub, et selle maavaimu kasvamine, elustamine ja süvendamine olgu kõikide maanoorte ülesandeks.

A. Kurvits.

Tähtede palve.

Rahuõõ.

Seal puhkab emake Maa,
suigub mure ja töö.

Uinu veel, —
maga hästi, inimeslaps!
Su lõukal ja leel

käib õnn.
O, et ta õeks sulle jääks,
talle koduks su onn!

Sinu teid
etu saatku see iidne vaim,
kes loonud meid, —

emaks neil
kõigil arvuta tähtedel
sel ämaral ööl! —

Rob. Grauberg.

Ootamata külalised.

Piirifilma vabadi ja suur purrooma-
las Kustas raius metšas puud. Juba
hommifusest widewifufst šaadit kuuldus
šalušt ta kirwe kaja. See waiibus lõuna.
ajal natufefeks ajaks, mil Kustas istus
lõnnu otša maha ja otšis kaša wõetud
šeiwafotift wälja juři teedetud lambališa
ja leiba, mida šulatas enne tule ääres
šammastele puretawaks, pärast mida eriti
lambališa maitšes imehäšti, kuma leib
maitšes nagu leib ifka. Kui šee šööbud
ja iškš jupp ülejäanud leiba teerutatud
jälle toidufoti nurka tagaši, Kustas wõttis
šokfuteeratud šafušt wälja pudeli magu-
ša teega, mis šüll oli šülm, ent šiišti
rohkem kui paljša weši. Realegi kui šeda
paljšaš wett šülmal talšveajal metšast pol-
nub wõtta šufagilt.

„Etššandē,“ mõtles Kustas, „riiübi šün
nagu wäike laps magušt wett. Šea, mis
eidel olnud aruš, et teinud šelle nii ma-
guša.“

Šeaššamas Kustale tuli jälle meelde,
mis töö hooš ei püšigi nagu šindlališ mee-
les. Täna ju on jõululaupäew, poole-
ništi šuur püša ifegi. Eit hommifil ju
šinnitas, et tulgu häšti wara šoju. Šuid
pole neil šuur eluštus, pole mõtet minna
šoju waštima, kui töö šifub teğema ja
šüured püšad paštawad puššamifeks ees.
Wgatwad peale maguštad jõulubüšad, šee,
pärast eitš teinud kaššabandud tee nii
maguša, et paštab nagu oleks ta hom-
mifil olnud šas eriti šeldes tujus wõi
šuftrule širništasti wišane.

„On ta mul olnud täna mešilane jaš,“
arutas Kustas, kui riüpas pudeli põhjašt

wiimafe tilga ja nägi, et pudeli põhja
jäl weel šord šulamata šuftrut. „Tujud
on naištel, tujud...“

Šelle juures Kustafel tuleb niüid šel-
gešti meelde, et kui eit hommifil ulatas
talle pudeli, šis ta šilm oli nište. Šis
Kustas ei šaanud ašjašt aru, šeft ta ei
teadnud, mis oli pudeliš, kuid niüid ta
mõištab, mis eit šellega mõtles. Juba
šügišeft šaadit ta rääšis jõuludešt ja wal-
mištas ette, et püšadefš ju tulewad šoju
lapjed. Šee rööm tal šaswas iga päe-
waga, kuid eilane päew šõi šeda šüurema
petinnuše. Jušt nagu šokfurašgitult šaa-
bušid eile širjad kõigilt laštelš linnades,
et šöita ei šaa, šee ja šee ašt ees, pole
šüidagi wõimalif. Neid lugebes eit jäi
wait ja Kustas jäi wait, kumbši ei lau-
šunud kummalšgi šöna ja ei tulnud juttu
ülšše nendefš širjadefš. Kustas šai wäga
häšti aru, mida mõtles eit, šee oli ju
otše ifeoma šüdamefš lugeba, kuid šee
oleks olnud ta oma šöwadele waluš, kui
nad mõlemad olekšid ükšteife wõidu ša-
šarud lapši šünama püšade eel. Wäli-
šelt waiššelt wõeti wattu šee teade. Šuid
eide šüdames šee šöit arenes šelleni, et
ta hommifil lišas mitmekordše šulga
šuftrut, jõuluts lašte jaokš šoju toodud
šuftrut, Kustafe teepudelišše, šellele ain-
šale, šes talle jāanud alles ja ifka jāab.

Kustas polnud ife nii šell. „Waban-
dušširju širjutama olen ma nad öweta-
nud, muud midaga.“ mõtles ta waišše
ettešeitšega. Šolnud magaw jānnata šögi
nende mõtetšega, šellepärast Kustas šaaras
jälle püšu širwe ja šaffas wõttma maha

puid. Lõundus, et tal firves täna lõt
isegi vihasemalt puusse.

Jõulueelsed päevad on liihütesed ja ma-
na Rüstas märkas efinest widewiku warju
langevat mehfatiwede wahle. Garilifult
ta töötas kuni film weel seletas, kuid täna
ta lõt niuid kofe firwe piisti, toppis piibu
kõis, pani tule otfa ja afus fiis foju-
minekut. Firwe peitis ära, feda tuleb
töö jatkudes fiinsamas tawis, kuid felga
wõttis ta piisfi, mis tal oli juba mitu
päewa kaafas, kuna mõnigi ford jänēs
hiilis üsna juurde ja tefitas magufa tu-
juulufe öljefepraaht jõululaual. Kuid kui
piisf oli kaafas, ei tulnud jänēs enam.
Piisfugune kade ja fatal jänēs. . .

Gämarus, kui ta on hafanud juba las,
kuna, fiis jõuab kiirete sammudega. Kui
Rüstas juba astus mehfateed kodu poole,
polnud enam täiifa walge, pime ta weel
mitte. Rüstas mõtles, et niuid saab just
parajasti selleks ajaks foju, kui talurah-
was lõit on saunast wäljas ja ford on
tema käēs. Selle mõtte juures ta heitis
filmad kaugeemale teele, et ämarufe tihe-
duseft otustada, kas ta arwestus on õige.
Seal ta aga nägi, et üks piisfe koerate
wõi kes jookseb otfe wastu. Teisel het-
fel Rüstafele oli felge, et see pole koer,
see on wana rebane ise, murfif maas jä-
nefe jälgi wõi mida. Üks käfi haaras
piisfi järele, kuid teisel olid teised mõtted.
Ming rebane mõne piifa filmapiilgu järele
mürgates oma hajameelust, hüppas teelt
meifa.

Kuis see tõhaks, kui jõuludõhtufes wi-
dewikus kajaks kaugele piisfipauf? Kui
Rüstas sammuks foju werine loom näpu
otfas? Ja misjaoks, kelle jaoks ahnitse-
da weel pärast neid firju?

Etiski Rüstafel oli mõningaid õiguffi
rebafte nahale. Tema polnud senini tet-
nud rebafele kurja, kuid rebane aga tema-
le küll. Alles kuu aja eest läts kaduma
üks Rüstafte kana, kelle muu töö see oli
kui rebafte oma. Oli kana ja äffi ei olnud
enam, fci temast rebafele suutäts ja muud
midagi. Ja seefama rebane tuleb weel
kallil jõuludõhtul ajama pähe ahneid ja
kuufawaid mõtteid. Rüstas on nende mõ-
tetega jälle häbas, kuid katsub fiis kõigest
jõuift neid unustada. Surub omale pähe
mõtet, et ta pole rebafst näinudfi.

Jõuab fiis foju. Aeg on umbes fee,
mis ta arwestas. Eit pole fiiski lõpeta-
nud kõiki wälisõidid, õiendab weel midagi
laetnu juures.

„Kas fa weel õhtule bole jõudnud?“
küfif Rüstas.

„Ei ole. Läts palju aega ära küllalifi
wastu wõttes.“

Gääl on eidel rõõmus ja hell.

„Kas nad fiis ifta tulid?“ küfif Rüs-
tas.

„Kes nad?“

„Tead ifegi, keda ma mõtlen. Lapsfed
iffa.“

„Lapsfed küll tulid jaf, aga mitte meie
lapfed.“

„Mis lapsfed fiis“

„Tulid jaf, jõuluingliffefed wäikesed,
üsna ootamata. Küll finagi rõõmustad,
kui neid näed. Tule tuppa waatama.“

Rüstas polnud sellifeid, kes ufus mõn-
da jõuluimet wõi muud farnaft. Ega ta
pole laps, ta teab küll, kuidas on lood
fiin maailmas inglite olemasoluga, olgu
teifes ilmas lood kuis nad seal on. Lei-
fes ilmas neid wõib muidugi olla, selle
üle ei maffa waielda poolt ega wastu,
aga fiin maailmas neid pole nähtud wä-
hemalt selle aja jooksul, mil Rüstafte fil-
mad on olnud lahti. Kuid midagi ome-
tigi peab olema seal toas, eide rõõmul
peab olema mingi aius iffa.

„Näe, Tõbu leidfin kätte ja waata, kes
tal on weel. Xerwelf faksteiftimmend
küffi.“

Rüstas näeb toa nurgas oma rebafte
jõõduks arwatud kana. Eit tõstab ta
üles. Tõbu on wihasne, ratub nolaga
wastu eide käfivarfi ja karjub kõõkaka-
kõõkaka, trööõõ. . . Kuid pojafefed ilmu-
wad ta alt nähtawale ja jooksewad tafafe
piisfurnifega laiali.

„Tõõõõ!“ hüüab Rüstas, „no on ifta
jõuluinglid küll, arwafin, et fa tegid nal-
ja. Kust fa nad leidfid?“

„Laudast, lehma söime alt. Kus ifta
oli teinud omale pesa foofafte merka hei-
napriigifse ja seal ta istus. Küll ta oli
kawal, et läis jõõmas ja joomas aituft
fiis, kui inimesi polnud lähedal. Ja täna
tuli mulle wastu juure trobifonnaga. Ko-
gufin nad korti ja kofe tõin tuppa, lau-
das küllmatwad wäefefefed ära.“

„No muidugi tuppa, meil ju jõulufes
jõi maja tähjakf, olgu neile fiin niuid
ruumi. Tuleb wälja, et Tõbu üffi ostas
teha meile jõulukõõõõ. . .“

Mõne tunni pärast Rüstafte majas fihi-
datafse jõulupu. Tuba muutub wal-
geks nagu päetwal ja Tõbu arwabfi, et on
päetw. Ta tõuseb piisfi, tõmbab oma kat-
wad tiivad poegabelt ja afub õffima põ-
randalt piisfestele toitu. Eeda märkab
Rüstas.

„Et, nii see ei lähe. Pühade ajal ei tohi olla mingit muret siin majas. Ja kõhub olgu korralikult täis.“

„Ning Kustas poetab põrandale peeniseft fariapuru ning Xibu on üllionnelik, et toidumure laheneb nii lihtsasti. Et toob lamedal linal veel piimagi ning jõuluing-litised on ringina selle ümber.“

„Vaata, see, kes juba ronib linale, sellest saab kange tuff,“ ütles Kustas.

„See on haffajam jah. Vaata, sellest teistest, kes läts järele, sellest aga tuleb kana.“

„Millest ja seda arvavad?“

„Eest et lähed sinna järele, kuhu teinepool läts ees.“

„Mii et hoiatavad kofku... Aga nüüd meil juurets on kanu küll.“

„Jah, kui aga jõuame need maefetefjed kasvatada üle jelle külna tahtve.“

„Beats ifka jõudma.“
„Mii fogu õhtu ootamata jõulufilalifjed on jutuinefks. „Kui nad õskafifjed laulda „Meie tuleme taevast iluvalt,“ ütles Kustas.“

„Ega need ei laulagi, kes tulevad, vaid neile lauldakse,“ arvas eit.

„Kui Xibu on kogunud oma maefetefjed jälle tiibade alla ja jõulufuufjel viimafjed küünlad kustumas, ütles Kustas:“

„Jah, kui nüüd homme teegi küüüb, et kas jõulufuufjalifji tuli, siis pole käte lao, tamiit, vaid ütlemes:“

„Tuli jah, tuli kofmteifkummend tiifki.“

„Ja et lähegi ära meie juurest,“ täien, das eit.

„Poisteleht“.

Juhan Jait.

Vaimne töö maanoorteringis.

Maanoore vaimsest enesearendamisest saab juttu olla ainult siis, kui noorel endal on selge eesmärk, kui noorel on vastav eeskuju, kelle sarnaseks ta tahab jõuda vaimses ja majanduslikes elus. Ei tarvitse noorel otsima minna eeskujusid kaugelt maalt, vaid õige tublisid eeskujusid leiame oma kodu- või naaberkülalt. Kindlasti leidub seal mõni põllumees, kellel hästi korrastatud talu, suure toodanguga kari, hästi viljakandvad põllud, armas kodu ja kes ise lugupeetud inimene ümbruskonnas, oskab juhtida seltside, ühiste ja omavalitsuste asju. Kui säärase mehe iga maanoor omale eeskujuks võtab, püüab ise kord sarnaseks tubliks ja hakkajaks meheks või naiseks saada, ehk koguni oma eeskujust veel rohkem saavutada, on maanoorel õige tee jala all ja kui sellele alusele rajada enesekasvatuse töö isetegevuse põhimõttel, võib sellase eeskuju võtnud noor ennast arendades ja täiendades elus palju kätte saada.

Maanoorte organisatsioonide ülesandeks peamiselt on ja jääb tõsta maanoore isetegevust. Vaadeldes lähemalt noori, kes tegutsenud mõned aastad ringis, ja neid võrrelda organiseerimata noortega, siis näeme, et isetegevuse, leidlikkuse ja pealehakkamise poolest nii kodus kui seltskonnas on esimesed viimastest kaugelt ees. Ometi on isetegevus see, mis tänapäeva inimest igal sammul juhhib. Pole inimesel algatus-

võimet ja iseseisvat mõtlemisvõimet, siis on tal raske tänapäeva keerulisi eluprobleeme lahendada.

Ei tarvitse suur olla see algatusvõime tagavara, millega maanoor asub tööle, et isetegevuse ja enesearendamise teel viia lähemale oma eeskujule — ideaalile. Jatkub sellest, kui astub lähedal asuva maanoorte ringi liikmeks ja asub õpiringides tegutsema. Õpingis lugedes, refereerides, mõtteid vahetades, vaieldes, arvustades, esiletõudu üle seisukohti võttes, protokolle kirjutades ja koosolekuid juhatahes kasvab imekiiresti noorel teadmiste ja kogemuste hulk, isetegevus ja algatusvõime tagavara. See, mida kätte saavad maanoored mitmesugustes õpiringides teotsedes, on võrratult suur, seda ei oska noored sageli ise väarikalt hinnata. Küll paistab see paremini aga nende juhile silma.

Tarvisminevat kirjandust, õpiringi kavu, pea- ja abiraamatuid on võimalik heal tahtmisel kergesti muretseda.

Peale õpiringide võiks soovitada veel näitekohtute korraldamist, kui noore otsustusvõime kasvatustegurit. Kohut võiks pidada mitmesuguste maatulundusliste küsimuste üle, näit. kari, hobused, sead või rohumaad kaevavad peremehed kohtusse. Kohus, mis moodustatud noortest ehk ka esimesel näitlikul juhul vanadest tegelastest, peab kohut samadel alustel, mis kohtupida-

mises maksvad. Näitekohtus esinevad kohtunikud, erakaebajad, kaitsjad, süüdistajad jne. Nendest mõnest katseks korraldatud kohtupidamisest, mis möödunud talvel korraldati, jäid korraldajad veendumisele, et näitekohtud on isegi laiematel hulkadele mitmesuguste maatulundusliste küsimuste suupäraseks tegemiseks.

Maanoorte vaimse arengu peegeldajaks jäävad nende omavahelised aegkirjad, mis ilmuksid kas perioodiliselt või mõneks tähtpäevaks. Aegkirjade sisuks oleksid ringi aruanded, kavatsused, kroonika, mõtetevahetused mitmesuguste küsimuste üle, noorte omaloomingu kirjanduslised katsed, jutustused, matkamuljed ja ajaviite küsimused. Omavahelised aegkirjad on kohaks, kus noored õpivad sulge tarvutama. Kindlasti leidub noorte seas ka neid, kes oskavad kunstipäraseid kaanepilte ja muid ilustusi omavahelisele aegkirjale joonistada. Omavahelise aegkirja ettelugemiseks on kõige parem korraldada vastavat aegkirja õhtut, kus keegi loeb kokkutulnuile ette aegkirja sisu, mil on ka kohe võimalik esiletöodu üle mõtteid vahetada.

Maanoorte raamatukogudest on olnud juba warem „Maanoorte“ veergudel juttu. Kõne alla võiks tulla veel maanoorte kodu, s. o. kooskäämise koht või pesa. Koosolekud liiguvad enamasti ühe liikme juurest teise juurde. Sel juhul

aga, kui ringil on oma lugemislaud, peaks ringil ka olema oma alaline kokkutulekukoht või kodu. Kodus võiks leida aset lugemislaua, mõned mängud, ja ruumi ajaviite ja meelelahutuse õhtute korraldamiseks, sest võimatu on teha pingutatavat vaimlist tööd, kui sellele ei seltsi ajaviiteks mängu ja lauulu. Kõige kodusem ringi koduks on mõni talutuba, mida vist ükski noorte tööst arusaaja peremees ega perenaine ei keela noorte kooskäämise kohaks tarvitamast. Kodus viibides algatavad noored nii mitmeid häid mõtteid ja kavatsusi, mis tihti koosolekute ametlikkuse tõttu oleksid jäänud esile tulemata.

Talvel vaimset tööd esiplaanile tõstes ei tohi meie aga unustada oma suvist tööd. Talvine teadmiste kogumine õpingide abil, kirjanduse lugemisel olgu sinna poole juhitud, et kevadel töötades aias, põllul või aasta ümber loomalaudas oleksime varustatud ka kõigi tarvisminevate teadmistega. Seepärast annavad parima koostöö ringis — aianuduse õpiring ja aiavilja kasvataja töörühm. Talvine vaimne tegevus olgu kooskõlas suvise tööga.

Oleme kindlad, et meie enda isetegevuse kasvatamisega üksi loome juba positiivse töömeeleolu ka neisse maanoorte ringidesse, kus seda seni pole olnud ja tööpuuduse üle sageli on kurdetud.

Oskar Kolk.

Raadiokõne maanoortele.

Pühapäeval, 16. detsembril 1934 esineb Raadioringhäälingus kõnega maa noorte sekretär-eriteadja agr. A. Eickbaum teemil „Maanoorteliikumise päevaküsimusi.“

PÖLLUMAJANDDUSLIK NOORSOO KUUKIRI

„MAANOORED“

jatkab ilmumist 1935. aastal.

„MAANOORED“, kui meie maanoorteliikumise häälekandja, avaldab kõiki maanoorsoo päevaküsimusi, on maanoortele vaimliseks juhiks ja nõuandjaks, sisaldab õpetlikke ja ajaviitekirjutusi ning võimaldab maanoortele omavahelisi mõttevahetusi. Ühinege kõik maanoored oma häälekandja ümber!

Tutvustage oma sõpradele „MAANOORTE“ sisu ja soodsaid tellimistingimusi!

VÄLJAANDJA EESTI PÖLLUMEESTE KESKSELTS.

Tellimishind: aastas — 120 senti, poolaastas 65 senti. „Põllumehe“ ja „Kaja“ tellijatele saadetakse „Maanoored“ tasuta kaasa.

Sügisõhtul talutares.

*Mugav ja soe on olla soojas toas, kui põleb lamp ja kuulata sügiste vingu-
mist väljas, akna taga.*

*Kuula! Kustki läheneb tume ja vihane tuule vingumine, kuid... kuula —
juba ta kaugenes, tormas mööda majanurka alla metsa. Vaikus, aga hetk hiljem on
ta jälle siin akna taga. Jõuga rõhub ta aknaruutudele, nagu tahaks sooja tupp
lipata, kuid kaob jälle...*

*Kuula! Jälle tormas ta siia vingudes, surub veel suurema hooga vastu akent
ja jookseb pettunult minema. Toas valitseb vaikus. On kuulda vaid kella tiksus-
mist laual. Lamp põleb, valgustades tuba.*

*Kuula! Juba ta tormas akna taha ja peksab akna all kasvaval künkel oksa vi-
haselt...*

*Kuula — kas ei tuleta see vihane sügiste vingu-
mine akna taga midagi meelde! Meelestub mälestusi palju, mil samuti hulus sügiste, põles lamp ja oli
soe tuba. Aga... seal keruvad esile vanaisalt kuulnud pildid, ajast mil pohnud
sooja, mugavat tuba. Peerutule valgel hirvitas vastu mustaks suitsenud toa sise-
mus. Seintel roomsid hallid varjud nagu koletised. Lamp, mis valgustab praegu
me talutaresid oli kättesaamatu — kaugel.*

*Peerg põles praksudes, täites tuba kibeda suitsuga. Palgele veeres pisar pi-
sara järele, suuri. Seinä pragudest vihises sisse nüske sügiste. Naised ketrasid,
mehed kiskusid peerge ja lapsed süütasid uusi peergusid lõppevate asemele. Must
sõehunnik kogunes põrandale, tõustes kord-korralt kõrgemale. Samuti vingus sü-
giste akna taga, kord kadudes, siis jälle tõtates kui kiskja metsloom saagi kallale.
Nü oli süis — orjaajal.*

*Hea on olla toas, kui põleb lamp ja väljas vingub külm, nüske sügiste.
Palju meelestub pilte neil tundidel, kaugemast kui ka ligemast minevikust.*

Evo Eldo.

Maanoorte üldmärk maanoorteliikumise edendajaks ja süvendajaks.

Oleme jõudnud maanoorteliikumises
juba ajani, mil päevakorral seisab, pea-
le propaganda ja uute organisatsioonide
asutamise, selle liikumise sisulise kor-
raldamine, süvendamine, kavakindla-
maks ja tulemusterikkamaks muutmi-
ne. Ja seda ta kindlasti ka vajab, et
see mitte ei oleks pealiskaudne ühepäe-
va meeoleu ja varsti lõpeks, vaid et
püütaks ja jõutaks ülesseatud sihtidele
lähemale — kindlustada maanoorele
kaunis kodu ja kodule leib.

Mitte asjata ei korraldata maanoorte
üleriiklist organisatsiooni, ei koostata
tööjuhiseid ega seata ametisse maa-
noorte juhte. Loota võib, et kõige selle
järele vastavad tulemused ei lase end
kaua oodata.

Kuigi püütakse teha kõike võimalik-
ku liikumise kasuks, võiks siiski veel
mõnda asjaolu edukalt ära kasutada
maanoorte tegevuse tulemusterikka-

maks muutmiseks. Ühele säärasele as-
jaolu tahaks siinkohal tähelepanu juh-
tida. See oleks praegune maanoorte
üldmärgi küsimus vaadatuna kohapeal-
se maanoorterangi juhi seisukohalt.

Praeguse korra järele saavad oman-
dada maanoorte üldmärgi kõik Põllu-
töökoja juures registreeritud maanoorte
organisatsioonide liikmed, vaja ainult
tellimine koostada ühiselt ja ära saata
Ülemaalse Maanoorte Ühenduse sekre-
tariaadile. Kuid maanoorte liikumise
huvides tuleks üldmärgi väljaandmisel
üles seada teatud tingimused, missugus-
ed märgisaajad peavad olema äitnud.
Tingimused võiksid olla mitmesugused,
kuid säärsed, mis oleks igale organi-
satsiooni liikmele jõukohased. Näiteks,
liige peab olema korralikult täitnud
oma liikme kohustused: korralikult
koosolekuil käinud; avalikult esinenud
kas referaadiga, vaidluskoosolekul vaid-

lejana, või koosoleku juhatajana; kirjutatud mingi koosoleku protokoll; peab tundma hästi ringi põhikirja ja kodukorda; ning tähtsaim — peab olema läbiviinud vähemalt ühe tööettevõtte kodutalus ja saanud auhinna osaliseks.

Nii et märki saaks omandada ainult need, kes tõsiselt vääriavad maanoorteringi liikme nime. Ei aitaks üksinda sellest, et maanoor on avaldanud soovi ringi liikmeks astuda, on vastuvõtmise järele õiendanud liikmemaksu, kuid ei võta osa liikme kohuste täitmisest ja maatuluslikust tegevusest enda ja kodu kasuks. Kuid organiseeritud maanoorte rinnamärki kannab samase õigusega ja uhkusega, kui iga teine tubli liige. Säärane olukord on kaunis sage, dane ja tihti ilmneb nähe, et on ringis palju noori liikmeid, kes oma kodutaludes ei vil läbi lihtsamatki tööettevõtet, olgugi, et selleks olemas soodsaid võimalusi. On isegi juhtumeid, kus niisuguste liikmete arv moodustab üldarvust 50—75%. Nende kõikide tööle rakendamise, mis ju üheks liikumise otseseks eesmärgiks, käib juhtivalt tegelaselt üle jõu. Kui aga üldmärgi omandamise õiguse saamiseks peab läbiviima vähemalt ühe tööettevõtte, siis oleks liikmete tööle rakendamine hoopis kergem. Sünniks see ju siis iseenesest, kuna märgi soovijaid oleks kaunis palju. Hiljem aga nähes tehtud töö kasulikkust, tõuseb huvi säärase töötamise vastu ja senistest passiivseist liigetest võib saada energilisi tegevliikmeid.

Vist mitte asjata ei ole skautlikes organisatsioonides, mis on samuti noorte organisatsioonid, sisse seatud poistele auastmetena n.n. „järgud“ (näit. II järgu skaut, I järgu skaut). Ühest järgust pääseb teise vastava skaudieksami sooritamisel. Umbes sarnase põhimõtte järele võiks ju talitada ka maanoorte organisatsioonides üldmärgi väljaand-

misel. Kahjuks ei oleks see maanoorte tegevusele mitte, enam küll kasuks. Eeltoodud tingimused moodustaksid siin eksami kava, mille eduka läbiviimise järele saaks ilge omada „maanoore“ nime ja aumärgina üldmärgi.

Ja kes organisatsioonid liikmeid et sooviks omada märki, kui see mõnel juba olemas? Siin töötaks märk otseselt maanoorte tegevuse kasuks, kuna tõstaks selle kandjad teistele nagu esakujul's ja kihutaks teisi suuremale püüdmisele. Sellega jõuaksime ka ühtlasi edasi tubli sammu maanoorte töö süvendamisel ja tulemusterikkamaks muutmisel.

Märkide väljaandmist eeltoodud põhimõtete kohaselt ei oleks raske korraldada. Märke annaks välja maanoortelikud maanoorte ühendused organisatsioonide juhatuste sellekohaste avalduste või tunnistuste järele, missugused oleksid kinditatud organisatsiooni üldkoosolekul.

Eeltoodud küsimus on küll sedavõrd oluline, et seda kaalumisega võetaks ja meie maanoorte liikumise huvides ka tegelikult läbiviidaks.

A. Koost.

Toimetuse märkus: Ülaltoodud lugupeetud maanoorteringi juhi mõtted on huvitavad ja vääriavad täielist tunnustamist. Nende teostamise ettepanekute suhtes asub aga toimetuse eriseisukohal. Maanoorte üldmärk senisel kujul ja alustel peaks jääma. Ei ole ju maanoorteringide liikmetel mingit välist, mundrilist ühtekuuluvuse tunnust (nagu skautidel ja noorkotkastele); nende ühtekuuluvust näitaks üldmärk. Noorte kasvatamise ja arendamise abinõuna tuleks aga tarvitusele võtta teinetei märgid, nagu need ka juba üldjoontes kaalumisel olnud maanoorte juhtivate organites ja missuguseid mõtteid on puudutatud maanoorte kongressidel.

„Kui meil tekivad mitmesugused kutsed ja seisused, siis on selle aluseks maa — talupoeg. Kui ladvad kasvavad kõrgele ja oksad ajavad end lalali, siis on see kõik võimalik tugeva juurekasvu tõttu. Tahame, et meil oleksid tugevad juured, siis on meil selle aluseks, lähemaks eesmärgiks — kultuuriline talupoeg, põllupidaja. Kultuuriline talupoeg — maaharija on meie maanoorteliikumise lähem ülesanne ja eesmärk, kes tunneb ja valitseb looduse jõe, kes tunneb maajanduselu ja oskab end selle järele korraldada, et tööst paremat teenistust saada.“

J. Hüneron.

Külas Österslövi IUF'il.

Koos Rootsi maanoorte konsulendi agr. Adalbertiga oli minul võimalus osavõtta ka siinse üleriiklise põllumajanduse alal tegutsevate noorte ühenduse, n. n. JUF'i kohaliku Österslövi osak. korraldatud noorte suviste tööde näitusest ja sellega ühenduses olevast koosviibimisest. Teised selle sarnased näitused on juba ammu läbi; kõnesolev viibis mõnesugustel osakonnast olenematuil põhjusil.

Väljapanekud, köögi- ja aiaviljad, suhkru- ning loomsöödajuurikad ja mitmesugused keedised ning konserveid, olid ülesseatud Karstad'i nimelise algkooli ruumikasse saali. Kaali, kapsa, peedi, porgandi, kõrvitsa, sibula kõrval oli rohkesti spargelit ja ube. Ompärane oli porgandikujuline kartul n. n. spargel-kartul, mida mõnel pool siin kasvatatakse uudis-aiakultuurina. Üldiselt võib öelda, oli näitus päris kena. Väljapanekud puhtalt ja nägusalt ülesseatud. Liike hästi palju. Suurust aga oleks võinud kodumaa noorte juurikad tänavu vabalt tulla võistleva siinsetega.

Väljapanekutega esinejaid oli 40 ümber, kõik nii 13—14—15 aasta vanused.

Mitte ükski näituse vaatlemisega ei piirdunud, sest päevakava oli hästi mitmekesine ja huvitav nagu enamik siinseid noorte koondiste koosolekuid. Näituse vaatlemise järele algas see noorte lauluga, millele järgnes avasõna osakonna esimehelt, vanalt põllumehelt. Siis noorte algatatud ja ühiselt lauldud JUF'i hümnile järgnes kõne lähedalasuva põllutöökooli juhatajalt, loomakasvatuse arengust ja lähemaist ülesandest sel alal. See oli mõeldud nii noortele kui vanadele. Kõne lõppedes olid jälle mõned laulud noortelt.

Nüüd tuli pikem vaheaeg, mille kestel serveeriti kohvi, seda rootslasele nii omast jooki. Kohvile järgnes ühevaaatusline näidend, noorte ettekandes ja kõne suhkrupeedi võistluskasvatuse ülesandest.

Nüüd järgnes aga päevakorra tähtsam punkt: auhindade ja diplomite jagamine. Ja need oli rohkesti. Nendega valmistas konsulent noortele pea-aegu juba väiksed jõulud. Sest väljajagamisele tuli ligikaudu 100 kr. väärtes auhindu ja diplome. Selle summa olid kokku annetanud: suhkruvabrik, kogukord, ühistapamaja, pank,

piirituse- ja tärklisevabrik ja JUF'i keskvalitsus. See olevat toetuste poolest õnnelikumaid osakondi, nagu hiljem kuulsin noorte konsulendilt.

Nimetatud summa tuli jagamisele 40 noore vahel, kes tegelesid 55 ettevõttega. Parimad auhinnad said suhkrupeedi kasvatajad, kui tähtsamast võistlusest osavõtjad, siis võistlejad koduümbruse kaunistamises. Kuigi kõõgiviljakasvatust polnud korraldatud võistlusena, ei jäänud ka neist keegi ilma ergutustasust.

Lisaks neile auhindadele anti veel eriauhindu. Nii sai osakonna parim ja edukas töömees pörsa! Kohustusega muidugi seda korralikult ja arvestusega üles kasvatada. Osakonnale, kui töökamale omasarnaste seas, anti üle kaitsmiseks ka tuleval aastal osakonnadevaheline rändauhind, umbes 100 krooni väärtusine väärtmetallist vaagen.

Diplomite suhtes on huvitav märkida põhimõtet, mille järele siin on hakatud neid väljaandma. Nii saab diplomid praktiliste tööde kolmandal aastal, siis viiendal aastal. Esimesel või teisel aastal antakse vaid kiitus- või ergutuskiri. Seega saab praktiliste tööde eest väljavõrsunud noor osakonnalt kõige enam kaks diplomit. See põhimõte pole siin veel täiesti läbiviidud, kuid juba tarvitusel paljudes osakondades.

Peale auhindade ja diplomite anti veel mõned pronks-rinnamärgid neljalehelise ristihkeina lehe kujutusega, nagu osak esimehele, koolijuhatajale ja kodumajanduskonsulendile, eriliste teenete eest noorte kasuks töötamisel.

Kuigi päevakava kestis tublisti üle nelja tunni, ei olnud see sugugi tüütu ja terve pere, arvult umbes 150 inimest, kellest ligi pooled lastevanemad, istus rahulikult koos kuni lõpuni. Erilist märkimist väärib vanema põlve huvi ja asjalik tõsisus, millega vaadeldi noorte tööd ja võeti osa koosolekust.

Tänutäheks konsulendile, noortele tema kaasabiga soetatud rohkete auhindade ja neile pühendatud huvi eest, andis osakonna esimees talle noorte lubaduse jätkata tööd tuleval aastal tänavusest veel suurema südiduse ja hoolega.

H. Puuman.

Toimetuse märkus: Elolovate ridade kirjutaja, Lääne maatulunduskonsulendi agr. H. Puumani, saatis Põllutöökoda käesoleva aasta sügisel üheks aastaks Rootsi tutvumema muu keskel maanoorteliikumise kor-

ralduse ja organiseerimistööga. Oma Rootsis viibimise ajal hra Puuman avaldab „Maanoorte“ veergudel oma nulleid ja tähelepanekuid Rootsi maanoorteliikumise, nende põllumajanduse ja rahvuslase omapära kohta.

Kolm püüdlikku aastat.

Pilte ühe noore talu noorest ajaloost.

See talu asub Selgisel, umbes 30 kilomeetrit Tartust Peipi poole. Järv pole seal enam kuigi kaugel. Selgise on küla — väike kõrveküla, jettšme väike, taluga, kaasaarvatud metsavahi ja too talu, millest alamal juttu.

Selgise kuu küla ajalugu on aga õige lühike. Nünnelt asusid siin kuni hilise ajani kaks puulõikurite maja, milles elas kokk kuus perekonda. Majade ümber olid ka põllulapid, ford suuremad, ford väiksemad, seejärel, kuidas mõistajarral oli tuju seda maad metsastada.

„Raiestiku“ 1934. a. suvel.

Sellane oluford püüis veel meie omariiklase algul kuni teinadeni kolme aasta eest, mil asuti siinsete eluasemetohtade korraldamisele. Kuna ükstei perekondadest ei tahinud rännata välja — siinne paik, nagu väike saar suure metsa keskel, oli saanud kõigile südame lähedaks — tuli jensile väikele põllumaale likaks lüna vähemalt üks eluasemetoht täiesti uudis- maale. Kes lähed sinna, nagu lünn kändu on oja?

Jutustas mulle hiljuti tolle uudismaa talu — „Raiestiku“ — perenaine:

„Mees oli parajasti heinamaal, kui maamõõtja saatis sõnumi: tulgu metsa-

vahi juurde läbirääkimisele lõha asjus. Oli juba varem sellest kõnelnud, nüüd otustasime üksteisega tulla külast välja, „lennata“ siia küla servale küntale, kus oli maid tohtu partu värsteid kände. Muid ei midagi peale maa ja kändude.“

Sellest päevast peale algas selle talu ajalugu. Esmine futvi elati veel all külas. Uueks kevadeks valmis tarjatoppel ning osaliselt tarjalant. Siis koliti juba omale maale. Ning jällegi jutustab perenaine:

„Oli ilus pätesepaisteline päev. Karja ajasime koplisse. Siis istusime koplisveersele rohumaale sööma lõunat... Seda päeva ma kunagi ei juuda unustada!“

„Raiestiku“ on nüüd kolmeaastane. Külastasin teda hiljuti ühel sügisel päevapäeva hommikul. Endisel raiestikul asub nüüd väike, meeldiv elamu, karja- aut põhukuriga, saun, õuel kaeto. Mis sellele üldpildile aga annab otse olevikulise loomisvärskuse, need on õuel, lauda ees, toakna all ja kaevu veeres asuvad kändud. Veel mõni aasta, siis võib olla ei ole enam neid kände. Jätaks küll peremees mõne neist afna alla oma todu ajaloo elavaks mälestusmärgiks!

Toas leian perenaise ja vanema poja, 23-aastase nooremehe. Oma todu ajaloole ta on elanud juba teadlikuna kaasa selle esimesest päevast peale. Ja on kaasa rühkinud seda ehitada noore jõuga. Perenaine on õige elav ja jutukas, see mõttes täendus oma mehele, kes on väike ne ja väidki kinnine. Kuid selles ta ütleloomujoones pole kalli inimeste põlgust. Oke vastupidi: selles on sügav, hõrdum inimarmastus, mis ilmne ka ta rahulike silmis ja näojoonis. See raaju ei ole vürine: see on kannatuste ja võitluste tulemus. Võttis ofa maailmasõjast, kannatas võõrsil vaangilaagri piinu ja viintuht. Väinelt jõudnud koju, kurtuti Wabadussõtta, mille tegi kaasa kuni selle õn-

nelitu lõpuni. Müüd on tal, ühel meie kroonimatuist kangelasist, väite lapife maad, millel murrab kände ja põletab tütit...

Räesoleval aastal oli fenifeft kinnus-
tituft külvipinna all juba kolm hehtaari
maad. Lisaks sellele sügisea talivilja
külv, mis tehti jällegi uudismaale. On
ajutatud ka viljapunaed, kuju istutatud
kümmetond noort viljapuud ja pöösast.
Siingi uudismaa meeoleupilte: tiisedate
kapsapeade villas tohutujuur kasvatand! Sa
küll pole unustatud. Vanem poeg, kelle
saatel liigun, murrab mulle ilusa kimbu
helemaalgeid ja veripunafeid roose. Sa loo-

mus on vahetulähedane isale: tagasihoid-
lik, vaikne, seejuures otseohene ja südame-
lik. Piatal ja ilusal hilisjuvel, mil vii-
bifin Selgitel, ma jageli kohtafin teda.
Ring alati healmeel, kuna ta olemuses
oli mingi jägav talupojalik tõelikkus.

Tolle pühapäeva hommiku muljed ja
elanused olid firjeldamata märsked. Põs-
kistaludes, kus pojad püüandavad isadelt
põlvud ja majad ja köit, mis maja alga-
mifea, tundub, nagu elu oleks vana ja
kultuur just kui iganemud. Aga siin, kus
inimesed loobufe tegefel jamm-jammult
murravad omale ruumi, on tüfike värs-
ket noorust.

Rob. Granberg.

Kodutalu köögiviljaaed.

Külvikord ja tööd köögiviljaaias.

Meie köögiviljaaed asub elumajast
lõuna-pool ja on piiratud idast õuna-
puuaiaga ja läänest kuusekaitseistan-
dusega (hekiga). Lõunast pääsevad
avaralt taimede elustavad päikeseki-
red. Köögiviljaaed ei ole meil kuigi
suur, ainult 150 ruutm. on umbes igale
pereliikmele, kuid saaki jätkub meil ta-
lulaul kasutamiseks kogu aastaks. Ja
köögivilj, küll teeb ta söögi mitmekesi-
seks ja maitsevaks. Mõeldagi ei taha
endisele ajale, kus ainult liha oli pea-
toiduks. Et nimetatud maa-alalt saada
rohket saaki, selleks on köögivilja-
aed jaotatud meil nelja ossa
ehk põldu, et paremini arvestada
taimede erineueteaga.

Esimene osa saab sügisel tugeva lau-
dasõnniku ja siin kasvatame sõnnikut
armastavaid aedvilju: peakapsast, lille-
kapsast, peenrakurki, tomatit ja sel-
lerit.

Teisel põllul kasvatame salatit, pina-
tit, söögikaalikat, naerist, redist, rõi-
gast, söögiporgandit, peterselli ja sibul-
lat. Neile taimedele ei anna meie lau-
dasõnnikut, sest viimane soodustab eriti
siin kasvatatavatel taimedel kahjurite
arenemist ja vähendab ka vilja alahoi-
duvust ning väärtust. See põld saab
ainult kevadel mineraalväetist: 4,5 kg
tsiili- ja lubisalpeetris, 4 kg superfos-
faadis ja 2 kg 40-prots. kaalisoolas
ühle aarile.

Kolmandal osal, mis jääb väetamata,
kasvatame lämmastiku-kogujaid taimi:

aedhernest ja aeduba. Sellele põllule
küllime ka veel söögipeedi, sest teistel
põldudel, mis rammusamad, kasvab ta
väga suureks ning ei ole siis enam kül-
lalt maitsev.

Neljandal osal, mis on eraldi üldköö-
giviljaaiast, kasvatame mitmeaastaseid
taimi: rabarberi, aspari, talisibulat ja
murulauku.

Säärase külvikorra juures on võima-
lik paremini hoolitseda ja sobivat kohta
leida kasvamiseks igale köögiviljatai-
mele. On ju teada, et ükski taim ei ta-
ha järgneda aasta-aastalt endale, vaid
vahet peab pidama vähemalt kolm aas-
tat, muidu tulevad taimedele tüütavad
kahjurid ning tõved.

Köögiviljaaed nõuab suurt
hoolt. Sügisel harime maa läbi põh-
jalikult. Esimesena künname harilikku
sahaga ja kohendama kohe järele vao-
põhja harkadraga. Nii harime mulla-
kihi aias 40—50 sm sügavuseni ja jäta-
me seisma talveks pealt tasandamata,
krobeline pinnaga. Kevadel algab tasan-
damine ja pealiskihi harimine. Maal
hoiame alati pealmise kihi kobeda ning
vaba umbrohtudest, kuni saavutub mul-
laküpsus. Alles küpsesse mulda algame
külve ning istutamisi.

Külve kastame tihedamalt ja kerge-
malt, kuna taimi harvemalt, kuigi läbi-
märjaks. Kastmiseks on meil pehme
ning hagnikurikas tiigivesi. Vahest, kui
tiigiveest ei jätku, siis farvitame tai-
mede kastmiseks kaevuvett, mida lase-

me alas anumates seista ja soojeneda ning rikastuda õhu happnikuga. Pärast kastmist, tüki aja pärast, kõplame peenrad pealt kohedaks, sellega kaotame peenardelt umbrohu, õhutame mul-

da ja hoiame maast niiskuse liigse kao.

Kõikide eelkirjeldatud tööde korraldiku läbiviimise järele on meil kindlustatud sügiseks küllaldane aiaviiljasaak.

I. Mühlmann.

Õpetusi noortele mesinikkudele mesilaste talvitamiseks.

Meil tehakse sageli mesilaste talvitamisel vigu, mille tagajärjeks on osaline perede hukkumine ehk kiratsemine kevadel. Püüame selgitada tähtsamaid puudusi ja otsida abinõusid nende kõrvaldamiseks.

Sagedasemad puudused mesilaste talvitamisel.

1. Liig suur pesaruum. Sageli jäetakse liiga palju ehk isegi kogu pesaruum raame täis. Säärast suurt ruumi ei suuda pere kütta küllalt soojaks, ja kuigi suudab, siis kulub selleks väga palju kütteenet — mett. Rohke mee tarvitamise tõttu kogub aga mesilastel palju väljajaid. Pika külma talve puhul ei jätku aga sellele parasooles ruumi. Mesilane on sunnitud väljajaitma mustust enne puhastustlendu. Ta teeb seda tarus, määrides selle seinu ja pesa. Säärane must pesa on aga halvaks talvitus- ja eluruumiks mesilastele. Siin tekivad hädad ja haigused.

2. Puudulik õhuvahetus. Mesilased tarvitavad talve jooksul suurel määral puhast happnikurikast õhku. Puhta õhu sissepääs peab toimuma lennuaugu kaudu. Õhk sealt tulles soojeneb tarus. Mesilaste hingamistorudest läbikäies sisaldab õhk endas palju söehappegaasi. Sooja õhuga kandub see lae alla; laes peab leiduma sellepärast väljapääsutee.

3. Lennuauk ebaõigelt korraldatud. Lennuaugu kaudu on võimalik reguleerida värsket õhu juurdevoolu kui ka pere õigesse kohta kobarasse heitmist. Sageli leiame, et lennuauk on kahelt poolt äärest suletud ja ainult keskelt avatud. See sunnib mesilasi heitma pesa keskkohale kobarasse, siit liiguvad nad ühele poole pesa külge edasi, süües siin leiduvat toitu kuni sellest jätkub, siis aga üleminek teisele äärele, kus toitu külluses, osutub külma õhu tõttu võimatuks.

Tagajärg: terve pere sureb, olgugi et pesas toitu veel küllalt, ainult mesiniku oskamatus tõttu. Ka on lennuauk sageli liig kaitsetu külmade tuulte ja sadude ning soojendavate päikesekiirte eest.

4. Pesaruum ei ole küllalt soojalt kaetud kinni. Seda peame eriti siis jälgima, kui mesilased jäävad talveks välja ning kui tarud on kerge ehk korratu ehitusega.

5. Asetatakse mesilase puudulikkude talvitusruumi, mis ei vasta nõuetele, nagu halva õhuga, kus sageli käiakse ja kolistatakse, temperatuur ebahühtlane ja järsu kõikumistega ehk jälle õhuniiskus liig kõrge.

Kuidas parandada loetletud puudusi.

1. Kui pesaruum on jäetud liig avar, siis nüüd ei saa meie seda enam koondata ega korraldada, vaid peame tarvitama kaudseid abinõusid. Tartu ja Eesti tarus jäetakse keskmisele puule 6—8 raami. On raame ülemäära ja seega pesa liig suur, siis katame taru soojalt kinni; mida rohkem ülearust pesaruumi, seda soojemalt katta.

2. Taru laelaudade vahel peavad olema kitsad pilud (üks mm), millede kaudu pääseks rikutud õhk välja. Õhukindlad katted tulevad kõrvaldada, asemel panna hõre linane ehk kotiriie; see katta haganatega või linaluudega täidetud kotiga. Katte paksus väljajäävatel tarudel 12—15 sm; köetavas talvitusruumis aga hoopis kergem: jätkub 2—4-kordsest kotiriidest.

3. Taru tüüpide juures, kus kaks lennuauku, sulgeda ülemine. Ainult juhul, kui lagi on kaetud õhku halvasti läbilaskvalt, tuleb jätta ülemine lennuauk lahti. Lennuaukude avaused suurus oleneb pere suurusest ja kõigub 7,5—15 sm vahel. Kui lennuauk on üle 7 mm kõrge, võivad siit kaudu hiired sisse pääseda. Nende kaitseks asetada lennuaugu servadele plekkliistud.

Lennuauk kaitstakse ülespööratud lennulauga tuulte, lindude ja päikese eest. Lennuauk olgu avatud sügisel ühelt poolt servast, hiljem kanda ava edasi teisele poole. Kunagi aga ei tohi toppida lennuauku kinni. Kõetud ruumis kogu lennuauk hoida lahti. Väljas kontrollida, et tuiskude ja sadude järele oleks auk vaba.

4. Talveks väljajäävad ehk kütmata külmas ruumis asuvad tarud tulevad katta hoolikalt pealt ja ukse küljelt 12—15 sm paksuselt koreda soojapidava ainega, nagu laekatte juureski.

5. Talvitusruum olgu puhta ja kuiva õhuga, temper. +3 kuni —4 kraadi, parim on 0° temper. ja hästi vaikne. Kõige kardetavam on järsk temperatuuri tõus, mis võib saada hukatuseks kõigile talvitushoones olevaile peredele. Kardetavateks vaenlasteks on siin veel hiired ja rotid. Neid tuleb hävitada lõksudega ja mürkidega. Tarud olgu hiirekindlad. Talvitusruum olgu pime ehk kaetagu lennuauk valguse eest. Tarud viiakse talvitusruumi siis, kui ilmud lähevad püsivalt külmale.

Lõpuks küsime, kas talvitada mesilasi väljas või talvitusruumis? Ainult siis, kui meil on kerge ehitusega tarud, väljas tuuline ja hangerohke koht ning olemas korralik ruum, on otstarbekohasem hoida mesilasi talvitusruumis. Muidu igal juhul on aga parem jätta korralikult pakitud tarud välja.

Talvine kontroll. Pesa lahtivõtmine on talvel võimatu. Peame mõistma hinnata pesa olukorda mesilaste häälest. Selleks ei tohi aga tarule koputada, see häirib mesilasi. Kuulatama peab ettevaatlikult, asetades kõrva lennuaugu juurde. Kui kuuleme tasast ühtlast suminat, siis on pere korras. Kuuleme üksikuid plärisevaid ja virisevaid hääli, siis peab perel olema mingi viga. Peame selgitama vea ja püüdma seda kõrvaldada. Pole lennuaugu kaudu üldse häält kuulda, siis koputame, ei teki ka nüüd suminat, on mesilased surnud. Kontrolli teostame vähemalt üle nädala. Üldiseks nõudeks talvitamisel olgu võimalikult ühtlased tingimused ja täielik rahu. A. Liidemann.

Mida kinkida jõuluks?

Meil on kaunis komme kinkida teistele midagi jõulurõõmu valmistamiseks. Kingitakse igasuguseid asju; suuremat rõõmu teevad need aga nii kingi saajale kui ka kinkijale, kui nad oma valmistatud ja selle juures hästi korda läinud. Kingi rahaline väärtus ei pruugi olla kuigi suur, vaid tarvis on leida sobiv asi, mis valmistaks kingi saajale rõõmu.

Mida oleks sobiv kinkida vanematele? Nii kaua kui elame vanemate ülespida-misel, ei ole sobiv neile kauplusest osta valmis asju. Erilist rõõmu valmistav emale ja isale, vanaemale ja vanaisale laste ja lastelaste esimesed töökatsed; näiteks, kujutud ja heegeldatud šallid, kamponid, linakesed, taskurätikud, toolipadjad, laba- ja sõrm-kindad, puulusikad, liha või leiva lõikamise lauad, omakõidetud raamatud, käteräti- ja võtmenagid, papist karbikesed nõela ja niidi panemiseks, paberinoad ja muud niisugused väiksed asjad.

Kui juba ollakse majandusliseselt iseisvad, võib ka siis vanematele kinkida omavalmistatud esemeid ehk jälle majapidamistöid hõlbustavaid töövahendeid, raamatuid ja asju, mille väärtus püsivam ja mis teevad kauemat aega vanematele rõõmu.

Väikestele õdedele meeldivad tited, karud, jäneseid ja pallid. Neid kõiki võib ise valmistada ja juhiseid selleks saab naiste aegkirjadest. Poisikestele kõlbavad igasugu puuklotsid, millest saab ehitada. Neid võib lihtsalt hõveldatud puust saagida mitmesuguses suuruses. Et saada huvitavamaid, võib puutükid üle värvida. Värvimine on lihtne: puutükid pannakse märjana patta hariliku lõnga värvisse keema. Umbes poole tunni pärast võetakse ja asetatakse neist osa lehelise, osa äädika vette. Nii võib ühe värviga mitu värvitooni saada alates tumedamast kuni heledamani. Umbes ½ tunni lehelises või äädikas seismise järele kuivatatakse puutükid. Ka väiksed vankrid, ta-

buuretid, kärud ja mänguautod on poistele tänulikud mänguasjad, kunagi aga mitte igasugu tinast kribu-krabu. Viimased ei huvita last kaua. Sõpradele, vanematele õdedele ja vendadele valime

asjad, mis neid rõõmustavad ja meie jõu- ning aineliste võimaluste kohased.

Lõpuks ei olegi sobivaid jõulukinke nii vähe ja leiame kõigile parajad, kui ainult algame tööga õigel ajal.

M. M.

Kutsekoolide lõpetajaid.

Saku kodumajanduskooli lõpetajaid.

Laupäeval, 10. nov. lasi Saku kodumajanduskool välja 11. lennu. Seekordse lennuga lõpetasid kooli järgmised 26 õpilast: Helmi Aavekuk, Helga Aus, Veera Aavesson, Ida Herman, Hilda Jürgenthal, Alma Grauberg, Paula Kant, Ella Kalm, Hilda Kadakas, Hilda Kérg, Aliide Kuusemets (cum

laude), Ida Kübar, Aino Laas, Aliide Lopik, Agnes Lodo, Asta Memme, Erna Murakas, Salme Pihlak, Maria Pärdi, Veera Siilman, Alma Tartu, Marie Tillo, Alvine Triipel, Armilde Vitsur, Ellen Villman ja Aliise Ämarik. Üldse on seni Saku kodumajanduskooli lõpetanud 278 õpilast.

Jõuluks valmistame piparkooke.

Jõulud ilma kohaste piparkookideta nagu ei tundugi olevat päris ehtsad pühad. Õige jõulurõõmu ja jõulutunde saavutamiseks on piparkoogid peaaegu möödapääsemata vajalised, olgu nad siis pandud vaagnale või riputatud kuuse otsa etteks. Piparkookide parema maitse saamiseks on soovitav teha taigen võimalikult varakult ja lasta enne küpsetamist paar nädalat seista jahedas kohas. Ka valmis küpsetatud piparkoogid on head, kui nad enne söömist nädalat paar on seisnud.

Kõik küpsised hoiuduvad väga hästi alal kinnises plekkpurgis jahedas, kuivas kohas. Liiga niiskes hoiuruumis nad tõmbuvad pehmeks ja kaotavad maitset. Küpsetamisel määratakse plaat või pann õhukeselt rasvaga või võiga, ja kui taigen siiski kipub hakkama panil külge, raputatakse veel õhukeselt üle jahuga.

1. Tavalised piparkoogid: 1 kg siirupit, 600 gr suhkrut, 250 gr searasva, 1 spl. soodat, 1 spl. peenendatud kardemoni, 2 spl. leotatud peeneks lõigatud pomerantsikoori, 1 teelusikas nelke, 2 teel. kaneeli, umbes 2 kg pehmet nisupüüli või rukkipüüli, 300 grammi võid, 5 munarebu.

Valmistamine: siirup keedetakse ühes suhkruga, lisatakse rasv, jahutatakse

taigent vähe. Siis lisatakse pulbristatud maitseained, jahu ja umbes 1 tund enne taigna valmistamist veega segatud sooda. Lõppeks lisatakse vahustatud või ja munarebud. Tainas kastetakse hästi läbi, lastakse jahuga kaetult seista. Rullitakse välja, võetakse vormidega koogid. Viimased määratakse pealt musta kohviga või kange teega, millele lisatud vähe suhkrut. Soovikorral võib kaunistamiseks panna peale ka mõned pähkliuamad või mandlid. Küpsetatakse keskmise kuumusega ahjus helepruuniks.

2. Mesipiparkoogid: 1 kg mett, 400 gr (2 klaasi) suhkrut, 400 gr riivitud pähkliuamist või mandleid, ½ teelusikat pulbristatud kaneeli, nelki, kardemoni ja ingverit, 2 teelusikat potast (leotatud 4 spl. vees), 3 klaasi rukki- või nisupüüli.

Valmistamine: Mesi keedetakse suhkruga, jahutatakse vähe ja lisatakse teised ained. Klopitakse hästi segamini. Tainas voolitakse õhukeselt lauale, vormidega võetakse koogikesed ja küpsetatakse kaunis kuumas ahjus helepruuniks.

3. Viilu-mesileib: 8 muna, 2 klaasi suhkrut, 1 klaas mett, ½ teelusikat peent ingverit, 1 supilusikas leotatud ja peenendatud pomerantsikoori,

¼ teelusikat põdrasarvesoola, 3 klaasi nisupüüli (riivitud mandleid või pähkleid, sukaati).

Valmistamine: Munarebud vahustatakse poole suhkruga. Teine osa suhkrut ja mesi soojendatakse, hõõrutakse jahtumiseni. Segatakse munarebud ja

maitseained meega, lõppeks lisatakse vahustatud munavalged. Valatakse hästi võitud ja riivleivaga raputatud vormi, küpsetatakse 1—1½ tundi keskmises kuumuses. Võetakse välja, lõigatakse viiludeks.

Salme Masso.

Meie maanoorterühvide töö.

Maanoorte kursus ja kongress Pärnus.

Pärnumaa Maanoorte Ühendus korraldas 1. ja 2. detsembril 1934 lühiajalise kursuse maanoorte tegelastele Pärnu Piimaühingu ruumides. Kursuse kavas olid mitmed maanoorte ellu ja töösse puutuvad küsimused. Maanoorte sekretär-eriteadja agr. A. Eckbaum kõneles maanoorte organiseerimise vajadusest ja selle lähemast korraldusest. Läbirääkimistel selgus, et nagu mujal, nii ka Pärnumaal on suuremaks raskuseks juhtide puudus. Kuna kooliõpetajad ei taha noortele nende töös kaasa aidata, siis on raske ringidesse juurde tömmata noori otsekohe algkooli lõpetamise järgi. Puukooli rajamisest maanoorte tööettevõttena kõneles rianduse kon-

sulent M. Oiderman. Agr. E. Nugise juhatusel korraldati tegelik lugemistund ja põllumajandusliku kohu demonstratsioon. Kursuse vahel ja lõpul lõbustasid noored end lauluga ja seltskondliste mängudega.

Samas peeti ära 2. detsembril ka Pärnumaa Maanoorte III kongress. Muu töö kõrval tunnistati vajalikuks pidada iga aasta üks maakondlik noortepäev. Päev tuleks korraldada iga aasta ise kihelkonnas. 1935. a. suvel otsustati päev korraldada Saardes. Ühenduse juhatusse valiti E. Nugis, A. Murd, J. Laas (endised), H. Runkel ja H. Aavent (uued).

Kursusele ja kongressile oli kogunenud maanoori üle 60. E. N.

Maanoorte kursusest osavõtjad 1.—2. det. 1934 Pärnus.

Eesti maanoorte elust Lätis.

Lätis, Marienburgi ümbruses elab rohkesti eestlasi. Kuigi võoral maal ja võõrast rahvast ümber piiratud, peab eestlaspere seal siiski kindlalt kinni oma rahvusest, otsides arenemise ja enda täiendamise võimalusi rahvuslises pinnal.

Eriti on maanoored võtnud oma hooleks kindla rahvuslise suuna pidamise. Selle ühiseks läbiviimiseks on koonduanud maanoored Marienburgi Eesti Maanoortereringi ümber. Ringi ülesanded on siin kahesugused: 1) tõsta maanoorte liikumise abil maa-rahva kultuurilist taset ja 2) koondades eesti maanoori ühiseks pereks, luua ja arendada nendes rahvustunnet ning alalhoida eesti omapära.

Ringi tegevus on võrdlemisi elav. Korraldatakse referaat- ja vaidlusõhtuid; peetakse tihti seltskondlisi koosviibimisi teelauas mitmesuguste ettekannete ja lõbustuste saatel. Erilist harrastust on leidnud eesti koorilaul; selle juhiks on maanoorte eneste seast välja arenenud täiesti võimeline koorijuht. Ringil on muretssetud rohkesti eesti kirjandusvara, on uuemaid raamatuid ja käib mitu eesti ajalehte. Ajakirjanduse hulgas on ka „Maanoored“ tähelepanndava koha leidnud. Teisest küljest peab Marienburgi eesti maanoorterering ühendust viimasel ajal väga elavaks ja laiaulatuslikuks muutunud Läti maanoorte liikumisega, võttes osa Läti maanoorte kongressist, maanoorte päevadest ja näitustest.

Nii tegutsedes kahes suunas on Marienburgi eesti maanoorterering lühikese ajaga suutnud palju ära teha maanoorte arendamises ja nende rahvustunde tõstmises.

N. Ts.

Saaremaal korraldati maanoorte juhtide kursust.

Saaremaal toimuvad 19. novembrist kuni 16. detsembrini Kõljala põllutöökooli juures kuuajalised maanoorte juhtide kursused. Kursusest võtab osa 15 maanoort 13 maanoortereringist. Kursusest osavõtjate haridusline tase piirdub algkooliga; põllutöökooli lõpetanud on kaks. Peale maanoortereringide tegelaste võtavad kursusest osa veel Kõljala põllutöökooli õpilased.

Kursus algas 19. novembril. Avasõna ütles Saaremaa maanoortereringide ühenduse esimees H. Otsavel.

Kursuste esimestel päevadel käsitas Eesti Haridusliidu vabaharidustöö konsulent K. Laane õpinguide rakendamist maanoorte liikumise teenistusse. Arkna põllutöökooli õpetaja agr. Masing käis kursustastele nõõritööd õpetamas. Nõõritöödest võtsid osa peale kursustaste veel põllumajanduslised nõuandjad ja Kõljala põllutöökooli õpetajõud. Teisel tõõnädalal elati kõneõskuse õppimise tähe all. Kõneõskust käsitas maanoorte sekretär-eriteadja agr. A. Eckbaum. Luges kõneõskuse teoreetilist ala, rakendas ta noored tõõle referaat- ja vaieluskoosolekuiks ning näitas oma loenguid lõpetades, kuidas peab kõnelema. Oma sisuka ja haarava kõnega vaimustas ta kõiki noori.

Kolmandal tõõnädalal on kursuste huvipunktiks põllutöökoolide nõõniku agr. J. Ümariku loengud põllumehe kutsehariduse tähtsusest ja maanoorte liikumisest teistel maal. Koduõmbruse kaunistamist käsitab Saaremaa aianduse nõuandja I. Stein. Kursusel õpitakse koduõmbruse kaunistamist ja kaunistamise kavandite valmistamist.

Kursustel tehakse tõõd 8—10 tunni päevas. Kursused lõpevad 16. det. lõpuaktuse ja kõnevõistlusega. Samal ajal on kavatsus ära pidada ka Saaremaa maanoorte talvapäeva.

O. K.

Pidula maanoortereringi tegevusest.

Pidula maanoorterering asub Põhja-Saaremaal. Ringi vaimseks juhiks on Pidula algkooli juhataja J. Laul. Tehniliseks juhiks on Kõljala põllutöökooli lõpetanud noormees S. Rammus. Ring tegutseb kolmandat aastat.

Tänavu tegutsesid noored kõõgi- ja sõõdajuurviljade kasvatamisega. Selleks, et saada paremaid tulemusi, kutsuti ringi juurde ametisse nõuandja-assistent, kes suve jooksul neli korda külastas ringi liikmeid, andes nõu nende tõõettevõtete läbiviimiseks. Tänavu suvised tõõtulemused andsid siinsetes oludes, kus põllumajandus võrdlemisi mahajäänud, harukordselt häid tagajärgi. Nii hindas vastav komisjon kahe võistlusest osavõtja, Ella ja Alma Saagpaku, tõid kõõgivilja kasvatuse alal kõõgema auhinna, arvesse võttes nende erakorralist hoolt ja armastust oma ettevõtte

Pidula Maanoorte tööde näitus ühes juhtivate tegetastega.

vastu. Sügisel korraldati ringi tööde näitus, kus esinesid 28 noort köögi-, juur- ja uudismaavilja kasvatamise alal ja kümmekond noormeest ja naist käsitöödega. Samal ajal peeti ka lõikuspüha, kus kõnelesid Mustjala õpetaja Kriisa, Saaremaa maatulunduskonsulent A. Kaal j. t.

Kolmeaastase tegevuse jooksul on korraldatud kahed naiskäsitöö, üks taluraamatupidamise ja mitmed keedu- ja sissekeedu-kursused. Tänavusel Saaremaa põllumajanduslikul näitusel hinnati Pidula maanoorte ringi tegevust I auhinnaga. **O. K.**

Halliku Noorte Maatulundusklubi tegevus.

Käesoleva suvega lõppes Halliku Noorte Maatulundusklubi teine tööaasta — julgustatuna ammutatud kogemustist ja talle üha enam omaks saanud tunnustav-soojast poolehoiust kogu ümbruskonna arengumeelsemailt noorilt. Need kaks aastat on olnud seotud hoogsa organiseerimis- ja kasvatustööga. Seda on tehtud üksmeelselt ja võidetud kõik ettetulnud takistused. Vaatamata lühikesele tegevusele on suurenenud uute aatevõitlejate arv ning vanemad tegelasedki märkavad, et noorte püüdes ja otsinguis on head ja kasulikku kõigile. Näevad, tulevad ning toetavadki omalt poolt. Et see nii, seda tõendab Halliku N. Maatulundusklubi liikmeskond,

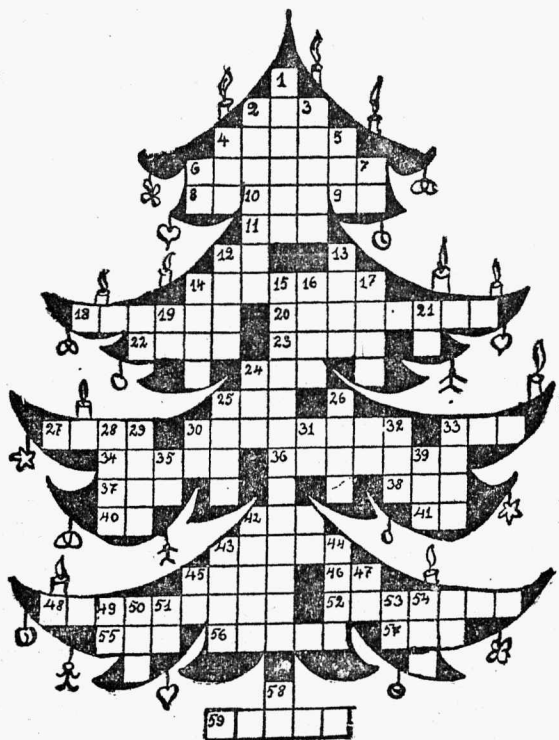
kuhu kuulub rida ümbruskonna vanemaid tegelasi, kes töötavad Klubis toetajate liikmetena.

Läinud aasta töö oli edukas. Korraldati hulk referaat-, vaielus-, huvite ja peoõhtuid. Suvises töökavas oli: keedu- ja juurvilja kasvatuse edendamine, sordiviljade paljundamine, viljapuaedade rajamine ja koduümbruse kaunistamine. Klubi töötulemuste kokkuvõtteks korraldati sügisel koos Assikvere Maanoortereringiga õnnestunud põllumajanduse päev ja noorte tööde näitus. Sel ajal külastasid ka Hallikut Põllutöökoja dir. Hünerson ja maanoorte juht agr. Eckbaum. Halliku N. M. Klubi kogu väljapanekutest tunnustati 78% kõrgema ning esimese auhinna väärilisteks. Auhindadena jagati põllumajanduslikku kirjandust ja rida tarbeasju.

Klubi poolt peetakse üleval ka lugemislaud, missugune on vabalt kasutada kogu ümbruskonnale.

Eeltulev talv pühendatakse jällegi teoreetiliste teadmiste täiendamisele. Tahetakse korraldada rida põllumajanduslikke kursusi, loenguid, referaate, vaielus- ning huviohtuid ja pidusid. Suurimaks ürituseks on koos naabernoorteorganisatsiooniga ellu kutsuda kroonikaajakiri, missugune oleks mõeldud terve Kodavere kihelkonna maanoorte koondistele. Üldse püütakse ajakohasele mitmekülgsele. **H. Saar.**

Ristsõna „Jõulupuu“.

Vasakult paremale: 4. Kus kasvavad murakad? 6. Vanemate vanem. 8. Hüüe. 9. Sina. 10. Naise nimi. 11. Mehe nimi. 12. Kaassõna. 14. Kus on 12? 18. Maalapsed on kõik käinud... 20. Perenaise tuuallikas. 22. Arenenud, selge mõistusega. 23. Vald Järvamaal. 24. Elukutse. 25. Ilusam koht talus. 27. Koormasidumise abinõu. 30. Aedvili. 33. Arv. 34. Vankri osa. 36. Väike loom. 37. Ilmakaar. 38. Majal on... 42. Vedeliku nõu. 43. Katuse materjal. 45. Koduloom. 46. On murrakus. 48. Veskile minnes vankris. 52. Pahad, kaklejad. 55. Kont. 56. Lamba villas on... 57. Jõulu ajal söögilaul. 59. Liikuval veel.

Ülevalt alla: 1. Metsloom. 2. Kus elavad kanad? 3. Näitleja. 4. Vald Harjumaal. 5. Kolmik konsonant. 6. Lühend kirjal. 7. Kaksik vokaal. 12. Esineb pea kõigil Põhja-Eesti jõgedel. 13. Haridusminister. 14. Vana taluelamu. 15. Õnnetuse aeg põllumehel. 16. E. Zola teos. 17. Puutööriist. 19. Sidesõna. 21. Imestus. 24. Kuulub paadi juurde. 25. Kääne sõnast aas. 26. Puu. 30. Kaassõna. 31. Noot. 32. Kaunidus. 33. Ilma teisteta. 35. Tema. 42. Varsti algab uus... 43. Mehe nimi. 44. Kook. 45. Kaksik konsonant. 47. Sama mis 31. 49. Kaksik konsonant. 50. Öigusteadlane — lühendatult. 51. Öilis omadus. 53. On ingliskeeles. 54. Vedeliku nõu. 58. Abikaasa isa.